

Kúria végzése

Az ügy száma: Bfv.I.309/2025/14.
A határozat szintje: felülvizsgálat
A tanács tagjai: Dr. Gimesi Ágnes, a tanács elnöke
Dr. Schmidt Péter, előadó bíró
Dr. Domonyai Alexa, bíró
Dr. Kardos Andrea, bíró
Dr. Gunyecz Zoltán, bíró
Az eljárás helye: Budapest
Az eljárás formája: tanácsülés
Az ülés napja: 2025. november 11.
Az ügy tárgya: emberölés büntette
Terhelt(ek): terhelt1
Elsőfok: Debreceni Törvényszék, 9.B.222/2023/13., ítélet, tárgyalás,
2024. április 25.
Másodfok: Debreceni Ítéltábla, Bf.III.498/2024/7., ítélet, tárgyalás,
2024. november 7.
Az indítvány előterjesztője: a terhelt védője
Az indítvány iránya: a terhelt javára

Rendelkező rész

A Kúria az emberölés büntette miatt terhelt1 ellen folyamatban volt büntetőügyben a terhelt védője által előterjesztett felülvizsgálati indítványt elbírálva a Debreceni Törvényszék 9.B.222/2023/13. számú és a Debreceni Ítéltábla mint másodfokú bíróság Bf.III.498/2024/7. számú ítéletét hatályában fenntartja.

A Kúria végzése ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye. Ebben az ügyben az indítvány előterjesztője, valamint azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

Indokolás

[1] **I.** A Debreceni Törvényszék a 2024. április 25. napján kihirdetett 9.B.222/2023/13. számú ítéletében terhelt1 terheltet bűnösnek mondta ki emberölés büntetében [a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 160. § (1) bekezdés, (2) bekezdés j) pont]. Ezért öt 5 év börtönben végrehajtandó szabadságvesztésre és 5 év közügyektől eltiltásra ítélte azzal, hogy a terhelt a szabadságvesztés büntetésből feltételes szabadságra nem bocsátható. Rendelkezett az eljárás során felmerült bűnügyi költség viseléséről.

[2] A Debreceni Ítéltábla mint másodfokú bíróság a 2024. november 7. napján kihirdetett Bf.III.498/2024/7. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta és megállapította, hogy a terhelt cselekménye a Btk. 160. § (1) bekezdés és (2) bekezdés d) pontja szerint is minősül; a kiszabott szabadságvesztés tartamát 6 év 6 hónapra, a közügyektől eltiltás mellékbüntetés tartamát 6 évre súlyosította, egyebekben az elsőfokú ítéletet helybenhagyta. Rendelkezett továbbá a másodfokú eljárásban felmerült bűnügyi költség viseléséről.

[3] **II.** A bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen a terhelt védője terjesztett elő felülvizsgálati indítványt a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) 648. § a) pontjára és 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontjára, valamint b) pont ba) alpontjára hivatkozással.

[4] A védő álláspontja szerint a terhelt mulasztása és a sértett halála közötti okozati összefüggés hiánya tekintetében az eljáró bíróságok figyelmen kívül hagyták erre vonatkozó érvelését. Utalt arra, hogy a mulasztással elkövetett emberölés esetén a speciális kötelesség ellenére való nemtevés és így a halál irányába ható okfolyamat meg nem szakítása a tényállászerű elkövetési magatartás, emellett az elkövető tudatának át kell fognia, hogy ez a mulasztása okozatosan a passzív alany halálához vezet vagy vezethet, amit kíván vagy abba belenyugszik.

[5] A védő érvelése alátámasztása érdekében hivatkozott a BH 2009.291. számon közzétett döntésre, amelyben a Kúria kifejtette, hogy a mulasztással elkövetett emberölés megállapításához – a következetes ítélkezési gyakorlat szerint – önmagában már az elégséges, ha az elkövető magatartásától függetlenül indul meg az a halálhoz vezető okfolyamat, amelyet – azt felismerve – az elkövető az elhárítására vonatkozó speciális kötelezettség ellenére nem akaszt meg, annak ellenére, hogy abban a helyzetben a halálos eredmény még reálisan elhárítható lenne. Ezen túlmenően értelemszerűen mulasztással elkövetett emberölés megállapításának van helye akkor is, amikor az elkövető mulasztásban megnyilvánuló magatartása indítja el azt az okfolyamatot, amely a sértett egészségi állapotának a romlásához, majd összeomlásához vezet, és végül a halálát eredményezi.

[6] A védő álláspontja szerint a terhelt magatartása, a halálhoz vezető okfolyamat és a halál oka tekintetében az eljáró bíróságok nem juthattak volna olyan következtetésen alapuló megállapításra, amely a terhelt bűnösségének a megállapítását eredményezné. Így az elsőfokú bíróság a halálhoz vezető okfolyamatra, a halál okaira és körülményeire vonatkozóan iratellenes megállapításokat tett, melyek közül kiemelte az elsőfokú ítélet [37] bekezdését, melyben iratellenesen került rögzítésre, hogy a sértett halála a terhelt általi elhanyagolással is összefüggő kihülés és tüdőgyulladás következménye volt. Ezt az iratellenes ténymegállapítást a másodfokon eljáró ítélőtábla nem küszöbölte ki.

[7] A védő kifejtette, hogy az igazságügyi orvosszakértők a nyomozati szakban előterjesztett bonc-jegyzőkönyvekben, valamint a tárgyaláson tett nyilatkozataikban egyetlen egy alkalommal sem jelölték meg kétséget kizáróan, hogy a sértett terhelt általi – esetleges – elhanyagoltsága közvetlenül ok-okozati összefüggésben állna a sértett halálát elsődlegesen okozó körülménnyel, megbetegedéssel, azaz a tüdőgyulladással. Sőt, az elsőfokú bírósági eljárásban a szakértők által kifejezetten az nyert megerősítést, hogy a sértett elhanyagoltsága és a halálhoz vezető elsődleges ok – tüdőgyulladás – között ok-okozati összefüggést kétséget kizáróan igazolni nem lehet. A védő álláspontja szerint ezt azonban az alapügyben eljáró bíróságok nem vették figyelembe.

[8] Hivatkozott továbbá arra is, hogy az igazságügyi orvosszakértők elsőfokú eljárás során tett nyilatkozatai, megállapításai – melyek kifejezetten arra utalnak, hogy az ilyen állapotban lévő fekvőbeteg személynél a tüdőgyulladás akár kórházi körülmények között is

felléphet és annak halálos eredménye lehet – tovább lazították a terhelti mulasztás és az eredmény közötti ok-okozati összefüggés fennállását, megállapíthatóságát.

[9] A védő iratellenesnek tartotta az elsőfokú ítélet [40] bekezdésében tett azon megállapítást is, amely szerint a terhelt részéről tanúsított elhanyagolás, a sértett egészségi állapotának megfelelő környezet hiánya összefüggésben állt és befolyásolta a sértett kórházba kerülési állapotának kialakulását. Úgy ítélte meg, hogy az igazságügyi orvosszakértők ezzel teljes ellentmondásban foglaltak állást a sértett elsődleges halálát eredményező ok, a tüdőgyulladás kialakulásával kapcsolatosan.

[10] Álláspontja szerint az eljáró bíróságok részrehajlóan, egyoldalúan csak a terhelt terhére értékelhető szakértői nyilatkozatokat emelték ki ítéletükben, teljes mértékben figyelmen kívül hagyva azon kijelentéseket, amelyek a terhelt büntetőjogi felelősség alóli mentesülését eredményezhették volna. A szakértői vélemények megfelelő értékelésével ugyanis kizárólag a következők lettek volna megállapíthatók: a tüdőgyulladás a megfelelően ápolts és gondozott betegeknél is kialakulhat; a sértett egészségi állapotának romlásához vezető okfolyamatot nem a terhelt indította el, és az „alacsony értelmi színvonalú” terhelt a rajta kívül álló okból megindult, a sértett halálához vezető okfolyamatot nem volt képes felismerni; a sértett elhanyagolt állapota és a tüdőgyulladás, mint elsődleges halál oka közötti közvetlen ok-okozati összefüggés nem állapítható meg; a sértett kihűlésének visszafordíthatósága pedig csak valószínűségi alapon vonható kétségbe és nem pedig kétséget kizáróan, mivel a test felmelegítésére még 31 Celsius fok alá csökkent testhőmérséklet esetén is lehetőség van.

[11] A védő hangsúlyozta, hogy az eljárás adatai alapján nem áll rendelkezésre olyan szakértői vélemény, amely szerint a sértett halálának közvetlen oka a terhelt bármilyen mulasztása lett volna, ugyanakkor arra vonatkozó szakértői megállapítás van, hogy a sértetten fellelt külsérelmi nyomok is kialakulhattak volna akár kórházi környezetben is.

[12] A védő a terhelt bűnösségének törvénysértő megállapítása körében kifejtette, hogy az okozati összefüggés hiányán túl az eljáró bíróságok iratellenesen foglaltak állást a terhelt tudattartalmát tekintve is, mert az nem terjedt és nem is terjedhetett ki a sértett halálára. Az erre vonatkozó elsőbírői megállapítások részbeni megalapozatlanságban szenvednek, mivel a tényállásban rögzített tudati tények is ellentmondásban állnak az ügyiratok tartalmával, továbbá az elsőfokú bíróság a rendelkezésre álló tényekből további tényre helytelenül következtetett.

[13] A védő ellentmondásosnak tartotta az elsőfokú bíróság érvelését, amely álláspontja szerint tényként kezelte, hogy a terhelt tudatosan mulasztott a sértett gondozása során és a halálos eredmény bekövetkezésének lehetőségét tudata átfogta, ugyanakkor azt is rögzítette az ítélete [6] és [7] bekezdésében, hogy a terhelt igen alacsony értelmi képességekkel rendelkezik. Az elsőfokú bíróság mindezek alapulvételével nem adott választ arra, hogy mely kívülről objektíve megállapítható körülményekből jutott arra a következtetésre, hogy az alacsony értelmi képességgel rendelkező terhelt felismerte, hogy a sértett gondozását elmulasztja és ez a sértett halálához vezethet. A védő megítélése szerint a terhelt személyiség-szerkezetét és a róla készített igazságügyi szakértői, elmeorvos szakértői véleményeket megfelelően értékelve nem lehet kétséget kizáróan kijelenteni, hogy a terhelt felismerte, illetve felismerhette volna a halálhoz vezető okfolyamatot és aziránt, továbbá a sértett halála tekintetében közömbös lett volna. Érvelése szerint ezt támasztja alá, hogy a sértettnek kirívó fájdalmai nem voltak, és nem volt az elhanyagoltságból eredően olyan sérülése sem, amely a halálával okozati összefüggésben állna.

[14] Ezen túlmenően a védő szakértői véleményekre hivatkozással kifejtette, hogy a jogerős ítéletből nem állapítható meg, hogy a bíróságok mely bizonyítékokból, az eljárás mely irataiból, adataiból jutottak arra a következtetésre, hogy a terhelt tudatában volt annak,

hogy a sértett gondozására és ellátására alkalmatlan, illetve, hogy felismerte, vagy fel kellett volna ismernie, hogy az általa biztosított gondozás nem felel meg a sértett státuszának, betegségeinek és egészségi állapotának. Ha mindennek a ténybeli alapja hiányzik, akkor ebből eredően a halálos eredmény bekövetkezésére nem terjedhetett ki eshetőleges szándéka. Ugyanakkor a terhelt értelmi képességéből és a sértettel közösen kialakított életszínvonalukból, valamint a rendelkezésre álló szakértői nyilatkozatokból az a következtetés levonható, hogy a terhelt nem volt képes a sértett egyre romló fizikai állapotának felismerésére. Így – álláspontja szerint – a terheltet legfeljebb könnyelműség jellemezte, bizakodását arra a körülményre alapította, hogy a sértett állapota az ő megítélése szerint stagnált, nem mutatott olyan kifejezetten felismerhető külső jeget a sértett egészségi állapota és a magatartása, melyből a terhelt azon következtetést tudta volna levonni, hogy orvosi segítségre van szükség, mert annak elmaradása esetén a sértett halála bekövetkezhet. Ezt a következtetést támasztja alá az is, hogy a sértett kórházba kerülésének napján a terhelt azonnal segítséget kért a szomszédától, és a személyiségjegyeihez, addigi életminőségükhöz és igény szintjükhöz, valamint intellektusához képest mindent megtett a sértettért. Mindez kizárja a terhelti bizakodás megalapozatlanságának a megállapítását, és ebből eredően a terhére nem az eshetőleges szándékkal elkövetett, legfeljebb a tudatos gondatlanságból elkövetett emberölés büntette róható.

[15] A védő mindezekre alapítottnak azt indítványozta, hogy a Kúria a jogerős ítéletet változtassa meg és a terheltet mentse fel az ellene emelt vád alól, míg másodlagosan a bűncselekmény minősítésének megváltoztatását, gondatlanságból elkövetett emberölés büntetének megállapítását és a terhelttel szemben végrehajtásában felfüggesztett szabadságvesztés kiszabását indítványozta.

[16] A Legfőbb Ügyészség BF.411/2025/2. számú átiratában a felülvizsgálati indítványt részben a törvényben kizártnak, részben – eltérő indokok alapján – alaposnak tartotta.

[17] Kifejtette, hogy az indítvány azon részében, amelyben a védő azt állítja, hogy az alapügyben meghozott jogerős ítéleti tényállás az iratellenes és hibás ténybeli következtetéseken alapul – mely szerint a terheltet a sértett kihülésével kapcsolatosan mulasztás nem terheli; a terhelt nem volt annak tudatában, hogy nem képes a sértett megfelelő szintű ápolására, gondozásra; a sértett állapota az elhanyagoltságával összefüggésben folyamatosan romlott –, továbbá az elsőfokú bíróság részrehajló bizonyíték értékelésének sérelmező részében a törvényben kizárt.

[18] A Legfőbb Ügyészség alaposnak tartotta a felülvizsgálati indítványnak a jogerős ítéletben megállapított tényállásban foglalt egyes tények közötti ellentmondásokra történő hivatkozását, és ezzel összefüggésben a terheltnek a sértett halála bekövetkezésére kiterjedő tudattartam hiányára vonatkozó ténymegállapításokat, továbbá – mindezek alapján – azt a következtetést, hogy a sértett halálának bekövetkezését illetően a terheltet legfeljebb tudatos gondatlanság – és nem eshetőleges szándék – terheli.

[19] A Legfőbb Ügyészség hivatkozott arra, hogy az alapügyben a bíróság a terhelt cselekvőségének megítélését illető lényeges kérdések tekintetében – így mindenekelőtt azt illetően, hogy a terhelt tudata kiterjedt-e a sértett halálának bekövetkezésére – egymásnak ellentmondó ténymegállapításokat tett. Az ítéleti tényállásban ugyanis vannak olyan ténymegállapítások, amelyek szerint a terheltben fel sem merült annak lehetősége, hogy a sértett meghalhat, ugyanakkor tartalmaz olyan ténymegállapítást is, amely szerint a terhelt tudata kiterjedt a sértett halála bekövetkezésének lehetőségére, azonban eziránt közömbös maradt. Mindezek tükrében az ítéleti tényállás önellentmondásai és hiányosságai okán az ítélet a felülvizsgálati eljárásban történő érdemi felülbírálatra alkalmatlan.

[20] Kifejtette, hogy a jogerős ítéletben megállapított tényállás egyértelműen megállapítható részein túlmenően a tényállás részben hiányos, részben pedig egymásnak

ellentmondó tényeket tartalmaz azt illetően, hogy a sértett a rosszulletének bekövetkezését megelőzően otthonában pontosan milyen körülmények között volt, valamint, hogy a terhelt tudata a sértett halálának lehetséges bekövetkezésére kiterjedt. Mindez azzal függ össze, hogy az alapügyben eljáró bíróságok figyelmen kívül hagyták, hogy a terhelt szándékos emberölés büntetőjogi valószínűségének megállapításához nem elegendő a terhelt részéről annak tudata, hogy nem képes a sértettet megfelelően ellátni, és emiatt a sértett állapota folyamatosan romlik, hanem egyrészt a halál bekövetkezése közvetlen okainak, így a kihűlésnek és a tüdőgyulladásnak egyenes oksági összefüggésben kell lennie a terhelt gondozási kötelezettségének elmulasztásával, másrészt a terhelt tudatának ezen oksági kapcsolatra és az adott kórállapotok bekövetkezésének lehetőségére is ki kell terjednie.

[21] A Legfőbb Ügyészség hiányosnak tartotta a jogerős ítéleti tényállást a tekintetben, hogy nem tartalmazza, hogy a kihűlés és a tüdőgyulladás közül melyik volt a sértett halálának az elsődleges oka. Hiányzik annak a rögzítése is, hogy a sértettnél mikor mérték a 29,8 Celsius fokos testhőmérsékletet, a mentő kiérkezésétől a mérésig észlelték-e a sértett kihűlt állapotát, valamint a kihűléssel kapcsolatosan a sértettet milyen eljárásban részesítették. A tényállás nem tartalmaz azzal kapcsolatos ténymegállapítást sem, hogy a tényállásban rögzítettek szerint alacsony értelmi képességekkel rendelkező terhelt – a körülmények alapján – felismerte-e, illetőleg fel kellett-e ismernie azt, hogy a lakóhelyük adott hőmérséklete elégtelen a fekvőbeteg sértett számára és ebből eredően fennáll annak lehetősége, hogy a sértett kihűl.

[22] A Legfőbb Ügyészség e körben megjegyzendőnek tartotta, hogy ugyan a bíróság kifejezetten nem rögzítette a tényállásban, de álláspontja szerint az egyéb ténymegállapítások abba az irányba mutatnak, hogy a terhelt azon a vasárnapon, amikor a sértett rosszul lett, a tényállásban a munkanapokat illetően rögzített napi rutintól annyiban eltért, hogy a rosszullet 11 óra 45 percet nem sokkal megelőző észleléséig még nem fűtött be a kályhába, mivel addig még csak az ahhoz szükséges fát vágta. Ugyancsak hiányosnak tartotta a tényállást abban a tekintetben, hogy nem tartalmaz arra vonatkozó ténymegállapítást, hogy a sértettnél a tüdőgyulladás mikor alakult ki, ennek észlelhető tünete volt-e, a terhelt a sértett rosszulletét megelőzően tudott-e arról, hogy a sértett Covid fertőzést kapott, valamint ezzel összefüggésben nála tüdőgyulladás alakult ki.

[23] A Legfőbb Ügyészség álláspontja szerint a jogerős ítéletben megállapított történeti tényállás a terhelt terhére rótt cselekmény megítélésére és a helyes jogi minősítés kihatására kiható lényeges ellentmondásokat tartalmaz. Ilyennek tartotta, hogy a tényállás szerint a sértett a halálát megelőző időszakban tartósan, mintegy napokon keresztül vizelettől átitatott és széklettel szennyezett ágyban feküdt, amely ténynek a sértett kihűlése szempontjából jelentősége lehet, azonban e megállapítással a tényállásban rögzített, a boncolás során a sértetten észlelt külsérelmi nyomok nincsenek összhangban: az elsőfokú ítélet [40] bekezdésében írt ténymegállapítás szerint ugyanis a felmaródásként leírt külsérelmi nyomokról állapítható meg, hogy azok a sértett bőrének nedves anyaggal való érintkezésének következményei, amely nedvesség a testnedvekből (izzadtság, vizelet) eredt, ugyanakkor a rögzített sérülések közül csak kettő hozható összefüggésbe nedves felülettel való tartós érintkezéssel, a hajás fejbőr jobb oldalán lévő 6 cm-es bőrfelmaródás, valamint a jobb könyök hajlatában, a jobb felkarra is kiterjedő 6-20 cm-es bőrfelmaródás. Mindkét sérülés a test mellkastól felfelé eső részére esett, míg az egyéb, jelentős részben, de nem kizárólag az alsó végtagokat érintő sérülések, így a hámfosztásos sérülések, a felfekvés, amely pontosan meg nem határozható területű, 10 cm-es, 1 cm mély anyagihiányként jelentkezett; a végtag duzzanatok, valamint a nyüvesség ugyan a sértett mosdatása és mozgatása hiánya miatti következmények voltak, azonban ezek kialakulásában nedves textillel való tartós érintkezés nem játszott szerepet. Emellett nem állt összhangban a vizelettől átitatott és széklettel

szennyezett ágyban való tartós fekvésre vonatkozóan tett ténymegállapítással az sem, hogy a bíróság az ítéleti tényállásban a sértett sérülései körében sebfertőzésre, és ennek szövődményeként vérmérgezésre vonatkozó ténymegállapítást nem tett, holott a sértetten a felmaródások és felfekvés esetében nyílt sebek voltak.

[24] A Legfőbb Ügyészség lényeges ellentmondást látott a terheltnek a sértett halála lehetséges bekövetkezésére kiterjedő tudattartalmát illetően tett ténymegállapítás és azon, a tényállásban szerepeltetett tények között, hogy a rendkívül alacsony értelmi képességekkel rendelkező terhelt a sértett rosszulletének napján és a megelőző napokban a korábbiakban kialakított napi rutin szerint élte az életét, és látta el – ha elégtelenül is és egyre romló színvonalon – a sértettet. Kiemelte, hogy a sértett 2019. év végén történt járóképtelenné válása, valamint a sértett 2022. február 6. napján bekövetkezett rosszullete között kicsit több, mint 2 év telt el, és a tényállás ezen időszak tekintetében mindössze azt tartalmazza a sértett egészségi állapotát illetően, hogy a sértett általános egészségi állapota, immunrendszere legyengült. Nem tartalmaz azonban olyan tény, amely szerint a sértett kifejezett megbetegedésére, esetleg életveszélyes állapotára utaló tünetek jelentkeztek volna. Utalt arra, hogy az irányadó tényállás szerint a halál egyik oka a sértett kihülése volt, és ezzel összefüggésben a terhelt cselekménye akkor minősül eshetőleges szándékkal elkövetett emberölésnek, ha a terhelt elmulasztja a lakás felfűtését, tudva, hogy ez a sértett kihülését fogja eredményezni, ami majd a sértett halálát okozza, azonban a halálos eredménybe belenyugszik, az iránt közömbösséget tanúsít. Rámutatott, hogy ezzel szemben az irányadó tényállás szerint a terhelt a fűtési szezonban reggel a szilárd tüzelésű kályhába begyújtott, majd a nap végén, a munkából hazaérve a kihűlt helyiségbe ismét befűtött.

[25] A Legfőbb Ügyészség ellentmondást látott a tényállásban a terheltnek a halál lehetőségére kiterjedő tudattartalmát illetően tett megállapítás, valamint azon ténymegállapítások között, hogy a terhelt mielőtt kiment fát vágni, annyit észlelt, hogy a sértett fáradt, azonban ennek nem tulajdonított jelentőséget, azt gondolta, a sértett sokáig nézte a tévét; továbbá, hogy a sértett rosszulletét észlelve megijedt, és valamilyen módon segítséget kért, a szomszédot megkérve, hogy telefonáljon a sértett rokonainak.

[26] Érvelése szerint ezen túlmenően az a ténymegállapítás, amely szerint a terhelt a sértettet teljesen izolálta, nem áll összhangban az izoláció fogalmával, ugyanis a teljes elszigetelésnek nem felel meg annak a megállapítása, hogy a terhelt nem tartott kapcsolatot a barátokkal, valamint a sértett rokonaival, a sértett gondozását – egyezően a sértett akaratával – maga kívánta ellátni, a sértettet a nála korábban fennálló kórállapotok miatt orvoshoz nem vitte, továbbá, hogy a terhelt munkáltatója és a sértett rokonai nem kívántak a terhelttel és a sértettel a környezetükben uralkodó áldatlan állapotok miatt személyes és közvetlen kapcsolatot tartani.

[27] A Legfőbb Ügyészség álláspontja szerint ezek olyan hiányosságok és ellentmondások, amely miatt nem lehet állást foglalni abban, hogy a terhelt védekezésre képtelen személy sérelmére eshetőleges szándékkal elkövetett emberölés büntettét megvalósította-e, továbbá abban sem, hogy a különös kegyetlenséggel történő elkövetés, mint minősítő körülmény megállapítható-e, vagy a terhelt cselekménye a jogerős ítéletben megállapított minősített emberölés büntette helyett jóval enyhébb megítélésű bűncselekmény, így például gondatlanságból elkövetett emberölés vétségének a megállapítását alapozza meg.

[28] Mindezek alapján a Legfőbb Ügyészség azt indítványozta, hogy a Kúria a Be. 663. § (1) bekezdés b) pontja alapján, a Be. 660. § (1) bekezdése szerinti tanácsulésen, a Debreceni Törvényszék 9.B.222/2023/13. számú ítéletét és a Debreceni Ítéltábla Bf.III.498/2024/7. számú ítéletét helyezze hatályon kívül, és utasítsa az elsőfokú bíróságot új eljárás lefolytatására, továbbá rendelje el a kiszabott szabadságvesztés büntetés főlbeszakítását.

[29] **III.** A terhelt védőjének felülvizsgálati indítványa részben törvényben kizárt, a nem kizárt részében, valamint a Legfőbb Ügyészség indítványa alaptalan.

[30] 1. A Be. 648. § a) pontjára alapján felülvizsgálatnak a bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt is helye van. Azokat az anyagi jogi szabálysértéseket, amely miatt felülvizsgálati indítvány terjeszthető elő, a Be. 649. § (1) bekezdése tételesen felsorolja. Olyan anyagi jogi törvénysértésre hivatkozással, amelyet a jogalkotó felülvizsgálati okként nem szabályozott, felülvizsgálati indítvány nem terjeszthető elő.

[31] A Be. 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontja szerint a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt felülvizsgálati indítvány terjeszthető elő, ha a bíróság a büntető anyagi jog szabályainak megsértésével állapította meg a terhelt bűnösségét, míg a Be. 649. § (1) bekezdés b) pont ba) alpontja értelmében abban az esetben, ha a bíróság a bűncselekmény törvénysértő minősítése miatt, illetve a Btk. más szabályának megsértésével szabott ki törvénysértő büntetést.

[32] A Be. 651. § (2) bekezdés c) pontjára figyelemmel a terhelt javára a védő is jogosult felülvizsgálati indítvány előterjesztésére.

[33] A Be. XC. fejezetében szabályozott felülvizsgálat – mint rendkívüli jogorvoslat – a bíróságok vádról rendelkező jogerős ügydöntő határozatának egyes súlyos, a törvényben meghatározott felülvizsgálati okokban megnyilvánuló jogi, és nem ténybeli hiányosságainak orvoslására szolgál. A Be. 650. § (2) bekezdése ezért kimondja, hogy a felülvizsgálati indítványban a jogerős ügydöntő határozat által megállapított tényállás nem támadható. A Be. 659. § (1) bekezdése pedig úgy rendelkezik, hogy a felülvizsgálati eljárásban a bizonyítékok ismételt egybevetésének, eltérő értékelésének, valamint bizonyítás felvételének nincs helye, a felülvizsgálati indítvány elbírálásakor a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás az irányadó.

[34] A felülvizsgálati indítványban az irányadó tényálláshoz kötöttség olyannyira szigorú szabály, hogy a büntető anyagi jog szabályainak megsértése abban az esetben is az alapeljárásban megállapított tényállás alapján bírálható el, ha a tényállás hiányos, nem kellően felderített és ellentétes az iratok tartalmával (BH 2004.102.), vagy más megfogalmazásban: az alapügyben megállapított tényállás az irányadó, függetlenül attól, hogy az adott tényállás megalapozott-e vagy sem (Kúria Bfv.I.415/2016/5. számú, BH 2016.264. szám alatt megjelentetett határozata, Kúria Bfv.II.1441/2022/7. számú határozat). Ez egyaránt vonatkozik a büntető anyagi jog szabályainak megsértésére alapított, a terhelt bűnösségének megállapítását sérelmező indítványra és a bűncselekmény törvénysértő minősítését vagy a Btk. más (kógens) szabályának megsértését állító és ezzel összefüggésben a hivatkozott anyagi jogi szabálysértés miatt törvénysértővé váló büntetést állító indítványra. Ezért a védő felülvizsgálati indítványa a törvényben kizárt azon részeiben, amelyekben a jogerős ügydöntő határozatban megállapított, és így a felülvizsgálati eljárásban irányadó történeti tényállás megalapozatlanságát részbeni felderítetlenségre, részben iratellenességre, részben pedig helytelen ténybeli következtetésre alapítva vitatja, és ebből következően a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényektől eltérő vagy a tényállásból hiányzó tény állítására alapítja a büntető anyagi jog szabályainak megsértését. Ugyanakkor a Legfőbb Ügyészség indítványában foglaltak szerint sincs törvényes lehetőség a jogerős ügydöntő határozattal szembeni felülvizsgálati eljárás lefolytatására, mivel az a tényállás ellentmondásait sérelmezi, és a jogerős ítéleti tényállásban rögzített tények iratellenességére, téves ténybeli következtetésre, valamint a tényállásból hiányzó egyes tényekre hivatkozik, ami pedig az ítélet részbeni felderítetlenségének, részbeni megalapozatlanságának feleltethető meg.

[35] A tényálláshoz kötöttségre figyelemmel felülvizsgálati eljárásban a jogkövetkeztetések helyessége – így az anyagi jogi törvénysértés is – kizárólag az irányadó

tényállás alapulvételével, az abban foglalt tények alapján vizsgálható. A bűnösség megállapításának törvényességét, illetve a bűncselekmény minősítését is az irányadó jogerős ügydöntő határozat alapján kell vizsgálni.

[36] A következetes ítélkezési gyakorlat szerint a bíróság tényfelderítési kötelezettsége kiterjed minden, a büntetőjogi elbírálás szempontjából lényeges, releváns tényre, körülményre. Az ennek eredményeként az ítéletben rögzített ténymegállapítások nem kizárólag fizikai jellegű külső történések, de ún. belső történések, tudati tények is lehetnek (BH 2005.167. indokolási rész). A tudati tények vitatása a jogerős határozat által megállapított tényállás támadásának tekintendő, emiatt a felülvizsgálati indítvány a törvényben kizárt (BH 2011.3.II.). Mivel jelen ügyben a tényállásban foglalt primer (a külvilágban megnyilvánuló), illetve a secunder (tudati) tények között nincs ellentmondás, azaz a tényállásban a külvilágban megnyilvánuló, a terhelt cselekvőségét megjelenítő tények és a bíróság által megállapított, a terhelt tudattartalmára vonatkozó megállapítások nem ellentétesek, egymással összhangban vannak, így a tényállás nem hordoz magában olyan ellentmondást, ami a büntetőjogi felelősség vagy a cselekmény törvényes minősítésének megállapítását lehetetlenné tenné, és ekként anyagi jogi sérelmet eredményezne (BH 2014.103.I., BH 2013.55.II., Kúria Bfv.I.1496/2024/2.). Ebben az esetben pedig a terhelt tudattartalmára vont ténybeli (és nem jogi) következtetés a felülvizsgálati eljárásban nem vonható kétségbe (BH 2021.330. számon közzétett Kúria Bfv.II.50/2021/6. számú határozat).

[37] A Kúria – a Legfőbb Ügyészség indítványában foglaltakkal ellentétben – azt állapította meg, hogy a külvilágban megnyilvánuló külső tények, illetve a terhelt tudattartalmára vonatkozó megállapítások (tudati tények) között a tényállás nem hordoz magában olyan ellentmondást, ami a büntetőjogi felelősség vagy a cselekmény törvényes minősítésének megállapítását lehetetlenné tenné és ekként anyagi jogi sérelmet eredményezhetne.

[38] A Kúria a BH 2023.5. szám alatt megjelentetett Bfv.I.1484/2021/18. számú határozatában az EBH 2009.B.15. számú határozat [117] bekezdésében rögzítetteket megerősítette abban, hogy az ítéleti tényállásban rögzített, a terhelt tudattartalmára vonatkozó megállapítások, az ún. tudati tények nem a jogi értékelés részei, hanem a bíróság ténymegállapító tevékenységének eredménye. A tényállás körébe tartozik a bűncselekmény elkövetésével összefüggő, valamennyi körülményre vonatkozó ténymegállapítás, a terhelt személyi körülményeivel összefüggő adatok, valamint az elkövető tudattartalmára – egyes cselekmény megtörténteire vagy meg nem történteire vonatkozó ismeretere, céljaira – mint tudati tényre vont következtetés is. A tudati – és más – tények megállapításától ugyanakkor el kell különíteni a megállapított tények jogi értékelését, ami a valónak már elfogadott fizikai és tudati tényeknek a jogi normával történő egybevetése, a törvény szövegének való megfeleltetése. Ennek eredménye pedig már jogi fogalmak formájában jelenik meg (pl. szándékosság, gondatlanság, különös kegyetlenség, szándékerősítő jelenlét stb.). A kettő közötti kapcsolatot az teremti meg, hogyha az irányadó tényállás valamely, külvilágban megjelenő tényt és abból vont ténybeli következtetést („tisztában volt”, „tudata átfogta”) egyaránt rögzíti és utóbbi helyes, akkor a jogi értékelésnek és ekként a törvényi tényállás adott eleme megállapításának alapja van {BH 2009.B.15. [118]-[119]}. Mindaz, ami a bíróság ténymegállapító tevékenységének eredményeként a tényállás körébe illeszkedő, a bűncselekmény elkövetésével összefüggő valamely körülményre vonatkozik, ténymegállapítás, így az irányadó tényállás részének tekinthető. A valónak már elfogadott fizikai és tudati tények jogi normával történő egybevetése, a törvény szövegének megfeleltetése és az ennek eredményeként megjelenő jogi fogalmak jelentik a megállapított tények jogi értékelését {Kúria Bfv.I.1484/2021/18. számú határozat [44] bekezdés}.

[39] Mindezeket összegezve a Kúria megállapította, hogy amennyiben a bíróság a terhelt tudatára vonatkozó megállapítását ténymegállapításban rögzíti, úgy a tudati tény a történeti tényállás részeként a felülvizsgálati eljárásban nem támadható. Amennyiben azonban a megállapított tudati tény a tényállásban rögzített más olyan külső, vagy a terhelti tudattalomra vonatkozó (belső) ténnyel ellentétben van, amely ellentét olyan mértékű, hogy következményeként az irányadó történeti tényállás alapján a cselekmény büntetőjogi (a terhelt bűnösségének megállapíthatósága, illetve a bűncselekmény minősítése vagy a Btk. más, feltétlenül alkalmazandó szabálya körébe eső) megítélését lehetetlenné teszi, úgy a sérelem anyagi jogi, amely a felülvizsgálati indítványt elbírálhatatlanná teszi, így a határozat hatályon kívül helyezéséhez vezet. Amennyiben azonban a terhelt tudattartalmára vont következtetés, az azzal összefüggésben rögzített tudati tény összhangban van a tényállásban rögzített egyéb (külső vagy belső) tényekkel, úgy az felülvizsgálati indítványban nem támadható.

[40] Ha a terhelt vonatkozásában a bíróság a tényállásban a terhelt tudattartalmára vonatkozó ténybeli megállapítást nem tesz, a megállapított történeti tényállásban rögzített tények alapján a cselekmény elbírálásához szükséges jogkövetkeztetések, mint a megállapított tények jogi normával történő helyes egybevetésének eredménye (így egyebek mellett a szándékosság, gondatlanság, különös kegyetlenség, védekezésre és a bűncselekmény elhárítására képtelen állapot) általában nélkül is megállapíthatók. A Kúria 3/2013. számú büntető jogegységi határozatában kifejtettekre is figyelemmel az elkövetéskori tudattartalomra a tárgyi (objektív) és az alanyi (szubjektív) tényezőkből lehet következtetni. Az elkövetés időpontjában fennálló tudati állapot tisztázásánál, így annak megítélésénél, hogy az elkövető szándéka ölésre, avagy testi sértésre, illetve egészségsértésre irányult-e, jelentős mértékben a kívülvilágban megnyilvánult és ennél fogva megismerhető tények elemzésének van jelentősége.

[41] A terhelti tudattartalomra vont ténybeli következtetés tényből tényre történő következtetés, a tudattartalom ily módon történő megállapítása ténymegállapítás, míg a kívülvilágban megnyilvánuló (primer, külső) tényekből az elkövető tudatára és az ahhoz kapcsolódó viszonyulásra levont jogi következtetés viszont jogkövetkeztetés, amely mind a minőség megállapítása, mind pedig a cselekmény minősítése tekintetében nélkülözhetetlen. A helyes ténybeli következtetésen alapuló ténymegállapítás felülvizsgálati indítványban nem, a jogerős ügydöntő határozat felülvizsgálatban irányadó történeti tényállásában rögzített tényekből vont jogkövetkeztetés és annak helyessége viszont felülvizsgálatban támadható. A jogkövetkeztetések helyessége azonban ez utóbbi esetben is kizárólag az irányadó tényállásban foglalt tényekkel összhangban vizsgálható, a tényállásban foglalt tényektől eltérő, vagy a tényállásban nem szereplő tényre hivatkozással a jogkövetkeztetés helyessége nem támadható, mivel ebben az esetben az érvelés alapja a jogerős ügydöntő határozatban megállapított történeti tényállás el nem fogadása, így alapja valójában nem jogi, hanem ténybeli.

[42] A fentebb kifejtettekre figyelemmel a terhelt védőjének felülvizsgálati indítványa azon részeiben kizárt, amelyekben az elsőfokú bíróság tényállásában foglalt és általa iratellenesnek tartott megállapításokat sérelmezi, így például azt, hogy a sértett halála a terhelt általi elhanyagolással is összefüggő kihülés és tüdőgyulladás következménye; ugyancsak kizárt az igazságügyi szakértők megállapításaira történő hivatkozása és az abból levont ténybeli következtetések megállapítása; továbbá kizárt az az érvelés is, hogy a 31-32 Celsius fok alatti testhőmérséklet esetén is sikeres lehet a test felmelegítése. A felülvizsgálati indítvány kizárt azon részében is, amelyben a szakértők által tett kijelentések kapcsán a jogerős ítélettől eltérő ténymegállapításokra hivatkozik, és ezek alapján támadja a gondozási kötelezettség elmulasztása és a sértett elhanyagolt állapota közötti ok-okozati összefüggés megállapítását. A tényállás támadásának minősül, és ezért kizárt a felülvizsgálati indítvány

azon hivatkozása, hogy nem állapítható meg az, hogy a sértett halálának közvetlen oka a terhelt bárminemű mulasztása lett volna. Kizárt az arra történő hivatkozás, hogy nem állapítható meg kétséget kizáróan, hogy a halálhoz vezető okfolyamatot a terhelt indította el, avagy képes lett volna a halálhoz vezető okfolyamat megszakítására, és ezzel kapcsolatosan kizárt a bizonyítékok eltérő értékelése. Arra figyelemmel, hogy a megállapított tényállás részét képezi a terhelt gondozási kötelezettségének elmulasztása és ennek eredménye tényszerű megállapítása, a halálhoz vezető okfolyamat elindítása, az ezzel ellentétes hivatkozás ugyancsak törvényben kizárt.

[43] A felülvizsgálati eljárásban kizárt a tényállásban rögzített terhelti tudattartalomra vonatkozó – a Be. 592. § (2) bekezdés c) és d) pontja szerinti – részbeni megalapozatlanságára történő hivatkozás. Az elsőfokú bíróság felülvizsgálati indítványban rögzített ténymegállapításához kapcsolódó ténybeli következtetésének támadása, mint a bíróság bizonyíték-értékelő, mérlegelő tevékenységének és az ez alapján megállapított tények támadásának minősülő érvelés, ugyancsak törvényben kizárt. Kizárt e körben az igazságügyi pszichológus szakértői vélemény megállapítására történő hivatkozás a terhelt értelmi képességeire, igény szintjére, szociokulturális hátterére és intellektusára vonatkozó részében.

[44] A felülvizsgálati indítvány kifogásolja azt is, hogy nem állapítható meg, mely bizonyítékokból, az eljárás mely irataiból, adataiból jutott a bíróság arra a következtetésre, hogy a terhelt tudatában volt annak, hogy a sértett gondozására és ellátására alkalmatlan és felismerhette, hogy az általa végzett gondozás nem felel meg a sértett státuszának, betegségeinek és egészségi állapotának, ebből következően a halálos eredmény bekövetkezésére kiterjedt az eshetőleges szándéka. Ez a védői hivatkozás részben a ténybeli következtetés támadása, részben pedig az indokolási kötelezettség elmulasztásának sérelmezése. Az indokolási kötelezettség megsértése azonban csak abban az esetben felülvizsgálati ok, ha az a Be. 608. § (1) bekezdés f) pontjára vezethető vissza, vagyis az elsőfokú ítélet indokolása a rendelkező résszel teljes mértékben ellentétes. Ezt azonban a felülvizsgálati indítvány sem állítja, és ez nem is állapítható meg. A ténybeli következtetés alapjául szolgáló indokolás elmulasztása – ha nem eredményezi a rendelkező rész és az indokolás teljes ellentétét – még alapossága esetén sem valósít meg felülvizsgálati okot.

[45] A fentiekben kifejtettekre figyelemmel a felülvizsgálati eljárás érdemi lefolytatására kizárólag a védő felülvizsgálati indítványának azon része tekintetében van helye, melyben a jogerős ügydöntő határozatban megállapított történeti tényállás alapján a terhelt terhére rótt cselekménynek a törvénysértő minősítését állította, amennyiben az egyben törvénysértő büntetést eredményezett.

[46] 2. A védő felülvizsgálati indítványában felülvizsgálati okként megjelölte a Be. 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontját, azonban a felülvizsgálati indítványban foglalt indokok tartalmilag nem irányulnak arra, hogy a terhelt bűnösségének megállapítására törvénysértően került sor. A védő ugyan indítványozta, hogy a Kúria az indítvány III.1. pontjában foglaltakra figyelemmel a terheltet mentse fel az ellene emelt vád alól, azonban ennek indokát kizárólag abban jelölte meg, hogy a terhelt mulasztása és a sértett halála közötti okozati összefüggést vitatta, ugyanakkor a terhelt mulasztását és a sértett nem megfelelő gondozása miatti elhanyagoltságát nem sérelmezte. Azaz nem támadta azt, hogy a terhelt az állapotánál fogva önmagáról gondoskodni nem tudó sértettel szembeni gondozási kötelezettségét nem teljesítette, és ezáltal testi épségét vagy egészségét veszélyeztette, ez pedig önmagában alkalmas a Btk. 167. §-ába ütköző gondozási kötelezettség elmulasztása bűncselekmény megállapítására. Amennyiben a felülvizsgálati indítvány alapján megállapítható lenne, hogy a terhelt gondozási kötelezettségének elmulasztása nem volt okozati összefüggésben a sértett halálával, vagy az okozati összefüggés fennállt, azonban arra a terhelt szándéka nem terjedt ki (a felülvizsgálati indítvány alapján saját képességeiben alaptalanul bízott, ezért legfeljebb

gondatlanság terheli a sértett halála tekintetében), az a terhelt bűnösségének megállapítását nem, csupán a bűncselekmény minősítését és ebből következően a büntetés törvényességét érintené.

[47] 3. A Kúria már kifejtette, hogy a Legfőbb Ügyészség indítványával ellentétben a jogerős ügydöntő határozatban megállapított történeti tényállás alapján a felülvizsgálati indítvány nem kizárt részében érdemben elbírálnak. A történeti tényállásban foglalt – külső és tudati – tények között ugyanis nem állapítható meg olyan ellentmondás, amely alapján a terhelt bűnösségére levont jogkövetkeztetésnek, illetve a bűncselekmény helyes minősítésének, valamint ezzel összefüggésben a Btk. más alkalmazandó kógens szabályának a törvényessége ne lenne vizsgálható. A jogerős ügydöntő határozatban meghatározott tényállásban foglalt elkövetési magatartás, a tényállásban rögzített külső történések, a terhelt cselekvése és mulasztásai; a terhelt és a sértett viszonyát, valamint gondozási kötelezettségeit jellemző és meghatározó tények rögzítése; továbbá a terhelt tudatára utaló és tudattartalmával összefüggésben rögzített tények alapján egyirányba mutató és helyes következtetés vonható le arra, hogy a terhelt a sértett irányában fennálló gondozási kötelezettségével tisztában volt, annak szükségességét, illetve az általa nyújtott gondozási magatartás elégtelenségét felismerte, tudatában volt a sértett állapotromlásának megállításához és javításához szükséges intézkedéseknek, azokat azonban elmulasztotta, nem teljesítette. A terhelt a felajánlott segítséggel nem élt, a sértett ellátását kizárólag az általa elégségesnek tartott módon és nem a sértett tényleges szükségleteinek megfelelően teljesítette. A terhelt a tényállás alapján tisztában volt a sértett egészségi adataival, fizikális jellemzőivel, valamint az egészségi állapotában zajló, folyamatosan rosszabbodó változással, a saját és a sértett élethelyzetének romlásával, azonban ennek megállítására az általa is ismert lehetőségek közül egyikkel sem élt, annak ellenére, hogy azokat a később részletezendő módon és tartalommal tudomására hozták. A sértett felé fennálló gondozási kötelezettség, a terhelt mulasztása, a sértett halálához vezető okfolyamat és halálának oka, valamint a terhelt tudattartalma alapjául szolgáló, jogkövetkeztetés levonására alkalmas tények, illetőleg a terhelt e körben fennálló tudattartalmára vonatkozó tények alapján mind a terhelt bűnösségének kérdésében, mind pedig a bűncselekmény minősítése törvényességének kérdésében állást lehetett foglalni.

[48] A Kúria kiemeli, hogy önmagában a történeti tényálláson belüli egyes ellentmondások nem teszik feltétlenül lehetetlenné a felülvizsgálati indítvány érdemi elbírálását és nem eredményeznek anyagi jogi sérelmet abban az esetben, ha az indítványban állított anyagi jogi törvénysértés az ítéleti tényálláson belüli ellentmondások mellett is elbírálnak, megítélhető. Ilyen esetben ugyanis az ellentmondások a felülvizsgálati indítvánnyal érintett jogkérdést nem érintik, azok csupán a tényállás felülvizsgálati eljárásban nem vizsgálható részbeni megalapozatlanságát jelentik, a jogkövetkeztetések helyessége pedig – a felülvizsgálati eljárásban – az irányadó tényállás alapján bírálható el akkor is, ha az megalapozatlan. A jogerős ítélet hatályon kívül helyezésre csak abban az esetben kerülhet sor, ha az irányadó tényállásban olyan ellentmondás található, amely az érdemi elbírálást lehetetlenné teszi. A jelen ügyben ilyen ellentmondás azonban nem állapítható meg: a Legfőbb Ügyészség észrevételében foglaltak egy része az irányadó ítéleti tényállás támadásán alapul, az abban szereplő egyes tények tekintetében részben iratellenességre, részben pedig az érintett tényállás részleges megalapozatlanságára utalnak, ami a bizonyítékok helytelen értékelésében, a tényből tényre történő következtetés hibájában, továbbá a Legfőbb Ügyészség által szükségesnek tartott tény hiányában nyilvánulnak meg. Ezen túlmenően a Legfőbb Ügyészség észrevételének egyes elemei, így például az izoláció bíróság általi értelmezésének kifogásolása pedig a fogalom értelmezésén keresztül lényegében azt támadja, hogy a bíróság mit tekintett az izoláció fogalma alá tartozónak, amely az indokolási kötelezettség körébe tartozó kérdés. Az indokolási kötelezettség hiányossága pedig csak abban az esetben releváns a felülvizsgálati indítvány elbírálása során, ha az az ítélet

rendelkező része és az indokolás között teljes ellentmondást eredményez. Jelen ügyben azonban mind az első-, mind a másodfokú bíróság ítéletének indokolása – az elszigeteltséggel kapcsolatos részeiben is – összhangban van az ítélet rendelkező részével és a megállapított tényállással.

[49] Mindezekre figyelemmel abban a kérdésben, hogy a felülvizsgálati indítvány alapjául szolgáló irányadó tényállásban található-e olyan ellentmondás, amely a felülvizsgálat érdemi lefolytatását kizárná (a benne foglalt ténymegállapítások olyan ellentétére figyelemmel, amely miatt a büntető anyagi jog megsértésének kérdése nem lenne megítélhető), kizárólag a bíróságok által megállapított történeti tényállás, és az abban ténylegesen szereplő tények vehetők figyelembe.

[50] A tudati tények vitatása a jogerős határozat által megállapított tényállás támadásának tekintendő, emiatt a felülvizsgálati indítvány törvényben kizárt (BH 2011.3.).

[51] A Kúria az irányadó tényállás meghatározása körében kihangsúlyozza, hogy a felülvizsgálati eljárásban irányadó tényálláshoz tartozónak kell tekinteni a jogerős határozat indokolása bármely részében szereplő minden ténymegállapítást, amely az elbírált bűncselekmény büntetőjogi megítélésénél jelentős (BH 2006.392.). Így a Kúria a terhelt tudattartalmát érintő tényállás részét képező tudati ténynek tekintette az ítéletszerkesztési hiba folytán az elsőfokú bíróság ítéletének indokolásában szereplő egyes ténymegállapításokat. Így a tényállást képezi az indokolás [104] bekezdésében foglalt azon megállapítás, hogy a terhelt értelmi képességeinél, intelligenciájánál fogva tisztában volt a sértett ellátásához szükséges tevékenységekkel, valamint a [105] bekezdésben foglalt azon megállapítás, hogy a terhelt rendelkezett olyan szellemi képességekkel, amely a megfelelő ellátáshoz, gondozáshoz, ápoláshoz szükséges alapismeretek meglétét feltételezte, ami a helyes magatartás felismerését lehetővé tette számára.

[52] A tényállás részét képezi továbbá az a ténybeli következtetés is, hogy a sértett halálához vezető okfolyamat a terhelt magatartásától függetlenül indult meg, amikor is 2015. évben kezdődő sorozatos betegségei miatt fizikailag teljesen leromlott, gyengévé, erőtlenné, önellátásra és mozgásra képtelenné vált {elsőfokú ítélet [115] bekezdés}.

[53] A védekezésre képtelen állapot megállapítása alapjául szolgáló tényállás részét képezi az a ténymegállapítás, hogy a sértett ugyan öntudattal bírt – azaz birtokában volt felismerési, akarati képességének –, azonban annak kifejtésében betegségénél, állapotánál fogva fizikailag volt akadályozott {elsőfokú ítélet [117] bekezdés}.

[54] Az elsőfokú bíróság a terhelt tudatával összefüggésben az indokolás [118]-[121] bekezdésében több olyan megállapítást tett, ami az ítéleti tényállás részét képező ténymegállapítás. E körbe a következők tartoznak: a terhelt tudata átfogta azt, hogy a sértett felismerési, akarati képességeinek kifejtésében betegségénél, állapotánál fogva fizikailag akadályozott volt; a terhelt felismerte mindazon emberi, valamint élettársi kapcsolatokból is következő kötelezettségét, amely a sértett általa ismert egészségi állapotának megfelelő ellátásában, ápolásában, gondozásában jelentkezett. A terhelt tudata átfogta a saját képességeinek, lehetőségeinek a korlátozottságát is, valamint azoknak a lehetőségeknek a körét is, amelyeknek a segítségével ezek a hiányosságok kiküszöbölhetővé válhattak volna. A terhelt ismeretében volt annak, hogy a sértett kórelőzményei alapján csak a teljes körű, illetve szakszerű ellátás, gondoskodás, ápolás akadályozta volna meg a sértett állapotának további romlását, ellenálló képességének teljes körű felszámolódását, érthette volna el előzményi betegségeiből felépülését is, és végső soron a végzetes eredmény elkerülését. Ezen következmények iránt a terhelt azonban közömbös maradt és saját közönyét, közömbösségét a sértett igénytelensége, ellenállása ürügye mögé rejtette el a kívüljár számára. A sértett iránti érzelmi kötődés, a személyisége és alkoholizmusa a terheltet önzővé tette a sértett valódi igényeinek megfelelő, tényleges problémákkal szemben és közönyössé annak

következményei iránt. Élettársi kapcsolatukból származó erkölcsi kötelezettsége felismerése ellenére is fontosabb volt számára, hogy a sértettet maga mellett tudhassa, minthogy állapotának megfelelő ellátás, gondozás, ápolás lehetőségét teremtsen meg számára és abban részesítse.

[55] A sértett halálának másik okát képező tüdőgyulladás tekintetében ugyancsak az ítéleti tényállás részét képező ténymegállapítás, hogy az a Covid vírusfertőzéssel rárakódott baktérium okozta felülfertőződés során alakult ki. Ez okozta a gennyes jellegű gyulladásos folyamatot a hörgőcskék és a tüdő állományában. A tüdőgyulladás kialakulásában szerepet játszott az, hogy a sértett a gondozásának elmulasztása miatt legyengült {elsőfokú bíróság ítélete [93]-[97] bekezdés}.

[56] A Legfőbb Ügyészség hivatkozott arra, hogy az ítéleti tényállásban vannak olyan, a terhelt tudatára vonatkozó ténymegállapítástól eltérő olyan ténymegállapítások, amely szerint a terheltben egyértelműen nem merült fel annak a lehetősége, hogy a sértett meghalhat, ugyanakkor ezeket a ténymegállapításokat nem jelölte meg, és ezeket a tényállás alapján nem is lehet megállapítani.

[57] Az elsőfokú bírósági ítélet [119]-[121] bekezdésében foglalt ténymegállapítások egyértelműek, így nem helytálló a Legfőbb Ügyészség azon hivatkozása, hogy alapügyben eljáró bíróságok figyelmen kívül hagyták volna azt, hogy a terhelt szándékos emberölés büntetőjogi valóságának megállapításához szükséges a terhelt részéről azon tudat mellett, hogy nem képes a sértettet megfelelően ellátni, és emiatt a sértett állapota folyamatosan romlik, annak megállapítása is, hogy a halál közvetlen okainak, így a kihűlésnek és a tüdőgyulladásnak egyrészt oksági összefüggésben kell lenni a terhelt gondozási kötelezettségének elmulasztásával, másrészt a terhelt tudatának ezen oksági kapcsolatra és az adott kórállapotok bekövetkeztének lehetőségére is ki kell terjednie. A tüdőgyulladással összefüggő oksági összefüggés a Legfőbb Ügyészség által is hivatkozottan az elsőfokú ítélet [93] és [95] bekezdésében megtalálható, az elsőfokú bíróság ítélete [42] bekezdésében pedig egyebek mellett a megfelelő fűtés hiányát is összefüggésbe hozza a sértett halálával. A Kúria emellett ismét rámutat arra, hogy önmagában a bűnösség megállapításához szükséges terhelti tudattartalom mellett a bűnösségre vont következtetés jogi és nem ténybeli következtetés, annak helyessége az alapjául szolgáló tudati tények rögzítése nélkül, a tényállásból levont helyes következtetés alapján is megállapítható. Az ügyben eljáró bíróságok jogkövetkeztetése pedig e körben helytálló.

[58] A Kúria rámutat arra, hogy nincs ellentmondás a terhelt sértett halálának lehetséges bekövetkezésére kiterjedő tudattartalmát illetően tett ténymegállapítás és a tényállásban szerepeltetett azon tények között, hogy a rendkívül alacsony értelmi képességekkel rendelkező terhelt a sértett rosszulletének napján és a megelőző napokban is a korábbiakban kialakított napi rutin szerint élte az életét és látta el a sértettet. A tudati tényre vonatkozó ténymegállapítás támadhatatlan, kizárólag abban az esetben van jelentősége, ha az a tényállás egyéb ténymegállapításával olyan mértékű ellentmondásban van, amely az anyagi jogi jogkérdések tekintetében a felülvizsgálatot megghiúsítja. Egyebekben az erre ki nem ható ellentmondás a ténybeli következtetés helyességének támadását jelentené, ami felülvizsgálati eljárásban kizárt.

[59] 4. A felülvizsgálati indítvány a Be. 649. § (1) bekezdés b) pont ba) alpontjában megjelölt felülvizsgálati ok keretén belül bírálendő el. A védő hivatkozása szerint a terhelt elmulasztása nem áll okozati összefüggésben a materiális sértő eredménnyel, a sértett halálával; amennyiben pedig az okozati összefüggés megállapítható, úgy a terhelt eredményhez való viszonyulása körében az eshetőleges szándéka nem, csupán az eredmény elmaradásához kapcsolódó alaptalan bizakodása állapítható meg, így elsődlegesen a terhelt cselekménye – az

indítvány tartalma szerint – a gondozási kötelezettség elmulasztásának, míg másodlagosan gondatlanságból elkövetett emberölés vétségének minősül.

[60] A Btk. 167. §-ába ütköző gondozási kötelezettség elmulasztása büntette 3 évig terjedő szabadságvesztéssel, míg a Btk. 160. § (4) bekezdésében foglalt, gondatlanságból elkövetett emberölés vétsége 1 évtől 5 évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. Az eltérő minősítéssel érintett bűncselekmények büntetési tételére figyelemmel, a terhelttel szemben a jogerős ügydöntő határozatban kiszabott 6 év szabadságvesztés büntetés törvénysértő büntetésnek lenne tekinthető, mivel az érintett bűncselekményekre vonatkozó, Btk. Különös Részében meghatározott büntetési tételkereten kívüli (tartamú) büntetés. Amennyiben tehát a felülvizsgálati indítvány ezen részében alapos, úgy a bűncselekmény törvénysértő minősítése törvénysértő büntetést eredményez.

[61] A gondozás(i kötelezettség) elmulasztásának büntette és a gondozási kötelezettség elmulasztásával elkövetett emberölés között alapvető különbség, hogy míg az előbbi bűncselekmény eredménye a gondozásra szoruló személy életének, egészségének vagy testi épségének veszélyeztetése, az emberölésnél az elkövető tudata átfogja a halál bekövetkezésének a lehetőségét és ezt kívánja vagy ebbe belenyugszik (BH 1982.316.I.). [Az eseti döntés alapjául szolgáló bűncselekmény elkövetési idején hatályos 1978. évi IV. törvény a Büntető Törvénykönyvről 173. §-a szerinti gondozási kötelezettség elmulasztásának büntettét az valósította meg, aki állapotánál vagy idős koránál fogva önmagáról gondoskodni nem tudó személlyel szemben gondozási kötelezettségét nem teljesíti és ezáltal a gondozásra szoruló életét, testi épségét vagy egészségét veszélyezteti, A jelen felülvizsgálati ügy alapjául szolgáló cselekmény időszakában hatályos Btk. 167. §-a e bűncselekményt gondozási kötelezettség elmulasztásának nevezi meg. Az azonos törvényi szabályozásra tekintettel a hivatkozott eseti döntés a jelenlegi szabályozás alapján is irányadó.] A Legfelsőbb Bíróság e döntésben kifejtette, hogy mindkét bűncselekmény alanya az állapotánál vagy idős koránál fogva önmagáról gondoskodni nem képes személy; az elkövetési magatartás nem tevőlegesen, hanem passzív magatartással, vagyis szándékos mulasztással valósul meg; az elkövetés jellegzetessége, hogy az elkövető egyáltalán nem, vagy csak részben tesz eleget a sértett irányában fennálló és családi köteléken vagy jogi alapokon nyugvó konkrét gondozási kötelezettségének, amely tartalma a létszükséglet biztosításán kívül az alapvető gyógykezelés, felügyelet és az élet fenntartásához nélkülözhetetlenül szükséges egyéb körülmény biztosítása. Alapvető különbség azonban a gondozás(i kötelezettség) elmulasztásának büntette és a mulasztással elkövetett emberölés között, hogy míg az előbbi bűncselekmény eredménye a gondozásra szoruló személy életének, egészségének vagy testi épségének veszélyeztetése, addig a passzív magatartással elkövetett emberölés esetén az elkövető tudata átfogja, hogy a koránál vagy egészségi állapotánál fogva önmagáról gondoskodni nem tudó személy létfenntartásának, gyógykezelésének és felügyeletének elmulasztása a halálos eredmény bekövetkezésének a reális lehetőségét teremti meg, és e következményt kívánja vagy ebbe belenyugszik.

[62] A Kúria jelen ügyben is azt állapította meg, hogy a terheltnek, mint a sértett élettársának első rendű kötelezettsége volt, hogy a családi kapcsolaton alapuló gondozási kötelezettségének eleget tegyen. Lehetősége volt, hogy a sértett egészségügyi ellátását biztosítsa, olyan egészségügyi intézményhez forduljon, ahol a sértett gondozása és gyógykezelése biztosított. A jelen ügy tényállásából megállapítható, hogy arra is módja volt a terheltnek, hogy a sértett egészségi állapotának megfelelő életkörülményeket és gondozási lehetőségeket biztosító korábbi lakhatásukat a munkáltatója segítségével fenntartsa, illetve a sértett számára a megfelelő ellátást és orvosi kezelést erre alkalmas személyekkel és intézményekkel történő kapcsolattartás útján lehetővé tegye, erre a tényállás alapján a figyelmét többször felhívták. A terhelt azonban mindezeket elmulasztotta, élettársa számára

ezen lehetőségeket nem biztosította, őt a külvilágtól teljesen elzárta. Helyes az alapügyben eljáró bíróságok azon jogkövetkeztetése, hogy a terhelt annak ellenére, hogy tudata kiterjedt arra, hogy a sértett számára adott ellátási, gondozási lehetőségek, megteremthető életkörülmények és az elérhető orvosi és ápolási ellátás hiánya a sértett egészségi állapotának fokozatos romlását eredményezi, így halálához vezethet, azonban a halálos eredményt a terhelt nem kívánta, hanem abba belenyugodott. Figyelemmel arra, hogy a terhelt tisztában volt a sértett ápolása, gondozása, ellátása és életkörülményei fenntartása vonatkozásában fennálló lehetőségekkel, azokra a figyelmét többen, több lehetőség tekintetében felhívták, valamint közvetlenül is észlelte a saját életkörülményeik romlását, a sértett egészségi állapotát és annak változását; továbbá arra figyelemmel, hogy mindezek ellenére a sértett ellátásán, gondozásán nem változtatott, azokat nem igazította a sértett igényeihez és erre vonatkozóan segítséget sem kért (illetve a felkínált segítségekkel nem élt), belenyugodott a terhelt számára szükséges ellátás elmaradásának következményébe. A terhelt tudata kiterjedt a sértett egészségi állapotára, annak romlására, valamint a sértett ellátásához, ápolásához, gondozásához szükséges körülményekre, azok biztosításának lehetőségére, és arra is, hogy ezek megteremtésére saját tevékenységével nem képes. A terhelt azonban mindezek iránt közömbös maradt, közömbössége nem a saját képességeiben történő alaptalan bizakodás, hanem az eredmény lehetőségébe történő belenyugvást jelentette. A terhelt nem azért mulasztotta el a sértett ellátásához szükséges feltételek megteremtését az erre rendelkezésre álló lehetőségek elutasításával is, mert alappal bízott abban, hogy eddigi megszokott ellátás elégséges lesz, minthogy nem is bízhatott ebben, mert a sértett ellátása a terhelt részéről általa tudottan nem érte el a sértett egészségi állapotának megfelelő szintet. Magatartása így nem az esetleges halálos eredmény elmaradásában történő alaptalan bizakodás volt, hanem a halálhoz, mint eredményhez fűződő viszonyulásában megnyilvánuló közömbösség, vagyis az annak esetleges bekövetkeztébe történő belenyugvás. A terhelt védő által hivatkozott magatartása nem a halálos eredménybe történő belenyugvás kizárását, hanem csak annak megállapíthatóságát támasztja alá, hogy a terhelt a sértett halálát kifejezetten nem kívánta, a sértett ellátását az általa elképzelt mértékben és módon elvégezte. Azaz a sértett ellátását, gondozását nem a sértett igényeinek, hanem saját elképzeléseinek és életvitelének megfelelően biztosította (a tényállásból megállapítható a sértettel kapcsolatos ápolási rutin változatlansága), az ellátási teendők rendjét nem a sértett állapotához és a külső körülményekhez igazította, hanem azt az általa elégségesnek gondolt formában nyújtotta.

[63] A terhelt tisztában volt azzal, hogy életkörülményeik lehetnének és lehettek volna jobbak, azonban az ennek biztosítása iránti lehetőséget elutasította; tisztában volt azzal, hogy a sértett egészségi ellátása és gondozása egészségügyi intézmény, illetve egészségi ellátás keretein belül magasabb szinten biztosítható lenne, azonban ezt is elmulasztotta, annak ellenére, hogy tudta, hogy a sértettnek mindezekre szüksége lenne. A szükséges és rendelkezésre álló ellátási, ápolási és gondozási lehetőségek elutasítása nyilvánvalóan nem az esetleges eredmény elmaradásába vetett bizakodás alapossága, hanem éppen annak alaptalansága: az eredménynek kizárólag a véletlenben történő elmaradásához kötődő bizakodás, vagyis lényegében az eredmény bekövetkezte iránti teljes közöny.

[64] A tényállás alapján az ügyben eljáró bíróságok helyes jogkövetkeztetést vontak le a terhelt bűnösségére és annak formájára. Helyes a szándékosság vonatkozásában levont jogkövetkeztetés is, mely szerint a terhelt a sértett esetlegesen bekövetkező halálának lehetőségét előre látta; ahhoz, mint az általa tudottan nem megfelelő módon nyújtott ellátás esetleges következményéhez közömbösen viszonyult; annak bekövetkeztét bár nem kívánta, de – az annak elkerüléséhez szükséges és lehetséges lehetőségek elutasításával – abba belenyugodott. A védő által a terhelt bűnösségével összefüggésben felhozott körülmények a tényállásban foglaltak alapján csak annak alátámasztására alkalmasak, hogy a terhelt a sértett halálát nem kívánta, ezért az általa elképzelt – ám tudottan nem megfelelő – ellátást

biztosította, illetve amikor a sértett egészségi állapotától megijedt, a szomszédjától segítséget kért.

[65] 5. A 3/2013. Büntető jogegységi határozat I. pontja szerint az emberölés bűncselekménye aktív magatartással (tevéssel) és mulasztással egyaránt megvalósítható. Aktív tevékenység az is, ha az elkövető – a halálos eredményt kívánva vagy abba belenyugodva – olyan helyzetbe hozza a sértettet, amelyben a halál szükségszerű bekövetkezésének elmaradása már csak a pusztá véletlenül múlik. Mulasztással elkövetett emberölésről van szó viszont egyfelől akkor, amikor a halálhoz vezető ok-okozati folyamat az elkövető magatartásától függetlenül indult ugyan meg, és azt az elkövető felismerte, de bekövetkezésének megakadályozását – bár arra kifejezett jogszabály (családjogi, munkajogi, kötelmi jogi) vagy az elkövető és a sértett között fennálló kapcsolatra tekintettel erkölcsi alapon nyugvó kötelezettsége állt fenn és a súlyos következmény elhárítására reális lehetősége is lett volna – szándékosan, a halál beálltát kívánva, vagy az iránt közömbösséget tanúsítva, elmulasztotta. Ugyanígy mulasztással megvalósított emberölés az is, amikor az elkövető mulasztása indítja el azt az okfolyamatot, amely a sértett egészségi állapotának fokozatos romlását, végül a halálát eredményezi, feltéve természetesen, hogy az elkövető ezt az előre felismert következményt kívánja vagy abba belenyugszik.

[66] A mulasztással elkövetett emberölés vegyes mulasztásos bűncselekmény, amelynek a megvalósulásához – a mulasztáson felül – eredmény bekövetkezése is szükséges. Elkövetési magatartásként a mulasztás nemtevést jelent, olyan passzív magatartást, amely mindig valamely köteletség viszonyában áll fenn. Ez büntetőjogi jelentőséggel akkor bír, ha fennáll egy olyan köteletség, amelynek a kötelezett nem tett eleget. A mulasztás tehát köteletség megszegése, nemteljesítése, a megkövetelt akaratos magatartás hiánya. A mulasztás csak akkor lehet az eredménynek oka, ha a jogi köteletség megsértésében áll. Ilyen származhat egyebek mellett valamely hivatali, hivatásbeli, szerződési avagy családi viszonyból. A mulasztással elkövetett emberölés esetében a terheltet speciális jogi köteletség terheli, az eredmény beállítását elhárító magatartás kifejtése. Ez esetben ugyanis a kötelességszerű magatartás kifejezett, a sértett személyére konkretizált rendeltetése, hogy beavatkozzon a kialakuló okfolyamatba, megszakítsa azt (BH 2022.257. számon közzétett Kúria Bfv.III.1123/2022/11. számú határozat).

[67] A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 8:1. § (1) bekezdés 2. pontja szerint az élettárs hozzátartozónak minősül. A Ptk. hivatkozott rendelkezéseiben foglaltakra figyelemmel a terhelt és a sértett között bár nem állt fenn polgári (családi) jogi alapon rokoni kapcsolat, azonban a sértett a terhelt hozzátartozója volt, egymással több mint két évtizede élettársi kapcsolatban éltek, így a terheltnek erkölcsi alapon nyugvó kötelezettsége volt a sértett ápolása, gondozása és egészségügyi ellátásának biztosítása.

[68] A tényállás alapján megállapítható, hogy a sértett halálához vezető ok-okozati folyamat részben a terhelt magatartásától függetlenül indult ugyan meg, a sértett betegsége és annak következményei miatt, a terhelt ugyanakkor ezt felismerte, azonban a sértett egészségi állapotából következő ellátást, valamint a terhelt megfelelő gondozását elmulasztotta. A tényállásra figyelemmel a sértett rákos megbetegedésének kezelése során, majd a sértett által elszenvedett combnyaktörés komplikációját követően nem segítette – a rehabilitáció érdekében tett orvosi előírások teljesítését önmagában elhanyagoló – sértett megfelelő ellátását, gondozását. A tényállás szerint a terhelt a sértett egyre romló egészségi és fizikai állapota iránt – személyiségéből és hanyatló életviteléből származó érzelmi szintelensége, valamint igénytelensége, továbbá alkoholizáló életmódja alapján is – közömbös maradt, annak ellenére, hogy a sértett kórházi kezelésekre kísérése, valamint ellátása során tett látogatásai alapján teljes mértékben tisztában volt a sértett állapotával, betegségéből eredő

státuszával és az azok kezeléséhez az orvosok által előírt ellátások szükségességével. Ezen körülmények, valamint a sértett korábban meglévő köszvénye tüneteinek felerősödése miatt a sértett mozgása egyre korlátozottá vált, majd gyakorlatilag mozgásképtelenné lett. A sértett ettől az időszaktól kezdődően ágyban fekvő betegként élte az életét, így önmagát egyedül nem volt képes ellátni. A terhelt a sértett általa ismert kezelési, ellátási szükségleteit nem biztosította, a sértett közgyógyellátásának meghosszabbítása iránt annak ellenére sem járt el, hogy azt a sértett hozzátartozói is szorgalmazták. A tényállás szerint a terhelt az önmagát egyedül ellátni képtelen sértettet napközben rendszerint magára hagyta, és róla csupán annyiban tudott gondoskodni, hogy reggelente kikészítette számára – az ágyról elérhető távolságban – a napi ételmet és italt, fűtési szezonban reggel a szilárd tüzelésű kályhába befűtött, székelésének elvégzéséhez egy nejlonzacskót, a vizelet ürítéséhez pedig egy edényt biztosított – a dolgát ekkor már csak az ágyban fekvő elvégezni képes – sértett számára. A terhelt ezt követően csak a munkából hazatérve, a nap végén tudott ismételten gondoskodni a sértetről, akinek hazaérve megfőzött, fűtési szezonban a kihűlt helyiségbe befűtött, a sértett alól felületesen kitakarított. Eközben a terhelt alkoholizáló életmódot folytatott, napi szinten szeszes italt fogyasztott.

[69] A terhelt és élettársa anyagi helyzete az előzőekben írt körülményekkel összefüggésben tovább romlott, aktuális albérletük bérleti díját, valamint a rezsit fizetni nem tudták. A terhelt munkáltatója felajánlotta, hogy segít a bérleti díj hátralék rendezésében, az aktuális bérleti díjak fizetésében és az ingatlan rendbetételében, azonban a terhelt a felajánlott segítséget elutasította, így a tulajdonos a bérleti szerződést felmondta. A terhelt és a sértett a terhelt munkáltatója segítségével egy folyóvíz nélküli víkendházba költözött, ahol a víz vételezésére csak az udvaron lévő kerti csapból nyílt lehetőség, a fűtést egy fatüzelésű kályha biztosította. A terhelt mindezen segítség ellenére sem volt képes – mindennapi munkája mellett – sem fizikailag, sem anyagilag biztosítani az élettársa egészségi állapotának megfelelő szükséges, folyamatos gondozást és ellátást. E felismerése ellenére sem kért segítséget sem a saját, sem a sértett családjától, nem fordult sem az önkormányzathoz, családsegítő szolgálathoz a házi gondozás vagy betegellátás érdekében, továbbá nem tett semmit annak érdekében sem, hogy az egészségügyi vagy szociális intézmény által lehessen biztosított. A terhelt igénytelen, érdektelen viszonyulása, hanyatló életvitele következtében emellett önmaga és élettársa életét szinte teljesen izolálta. Rendszeres és közvetlen kapcsolatot nem tartott sem barátokkal, sem a népes rokon körből senkivel, holott a sértett hozzátartozói köréből, például a testvére részéről is volt felajánlás, hogy a nővére hozzájuk költözhessen, ahol számára önálló szobát, megfelelő körülményeket, állandó felügyeletet, valamint a körzeti háziorvosa révén közvetlenebb egészségügyi ellátást, orvosi kontrollt is tudtak volna biztosítani, amelyet azonban a terhelthez érzelmileg kötődő sértett sem szeretett volna.

[70] Az új lakóhelyükön a terhelt magatartása következtében egyre igénytelenebb higiénés állapotok uralkodtak, állandó bűz, kosz, szemet, szennyezettség volt jellemző abban a helyiségben, ahol a sértett a nap 24 óráját töltötte. Az ilyen szélsőséges elhanyagoltságot a terhelt részéről tovább fokozta az, hogy a házban, ahol a sértett tartózkodott, még egy kutyát is tartottak, amely bent végezte a dolgát, így annak bűze is tovább fokozta a helyiség bűdösségét, szennyezettségét. A terhelt sem önmaga, sem az élettársa személyi higiéniájára nem fordított figyelmet, teljesen igénytelen életvitele következtében, amit – alacsony igény szintje alapján – azzal igyekezett menteni önmaga és a külvilág számára, hogy a tisztálkodásra a sértettnek nem volt igénye, az számára kényelmetlen volt, illetve fájdalommal járt.

[71] A tényállás szerint a terhelt a sértett tartós betegsége ellenére sem gondoskodott arról, hogy a sértett orvosi ellátásban részesüljön, a sértett háziorvosával sem tartották a

kapcsolatot, valamint a terhelt a sértettet a közvetlen ellátását biztosító háziorvosi körzetbe sem jelentette át, annak ellenére, hogy szomszédja ezt tanácsolta. Így a sértett az életének utolsó három évében a háziorvossal nem volt kapcsolatban, a háziorvos a sértett aktuális állapotáról nem tudott, 2020. május 22. napját követően gyógyszerert nem írt fel neki, valamint a sértett semmilyen terápiában nem részesült.

[72] A tényállás tartalmazza továbbá, hogy az elhanyagoltság és az orvosi ellátás okán a sértett akut egészségi állapota, valamint környezetének minősége tovább romlott. A rendkívüli elhanyagoltság következtében a sértett körül mérhetetlenül egészségtelen környezet alakult ki, amely egészségi állapotának további hanyatlását, romlását idézte elő, mivel a terhelt ebben az időszakban már csak a napi létfenntartásukra ügyelt, a sértett egészségi állapotáról, gondozásáról nem gondoskodott, legfeljebb alkalmanként a fájdalomcsillapításra alkalmazható tüneti kezelésre alkalmas szerekkel (pl. kenőcsökkel) kezelte. Ezen extrém elhanyagoltság eredményeként a sértett bőrfelületén vastag, koszos lerakódás alakult ki a bőr felszínét borító tapadás, vastag mocsokból. A fekvőhelyéről szolgáló ágy folyamatosan nedves, vizelettől, ürüléktől szennyezett volt és felvette a sértett alakját, amelybe a sértett szinte belesüppedt. Mivel a sértett az elhanyagolt, elesett állapota miatt önállóan nem volt képes megelőzni, védekezni a parazitákkal, élősködőkkel szemben sem, és ebben a terhelt sem segítette, a testen, illetve – a testnyílásain keresztül – a testében rovarlárvák telepedtek meg és fejlődtek, valamint rajta testszerte mozogtak. A sértett körmei az ápoltság hiányában több centi hosszúságúra nőttek, haja a kosztól összezsugorodott, bőrén több helyen vérző felmaródások alakultak ki a környezeti szennyeződéstől. A terhelt az így tartósan fekvőbeteg sértettet nem mozgatta, nem forgatta, így ennek közrehatásaként felfekvése is kialakult. A sértett általános állapota leromlott, mellyel összefüggésben immunrendszere legyengült. A terhelt mindezek észlelése ellenére továbbra sem gondoskodott a sértett egészségi állapotának megfelelő rendszeres orvosi, gyógyszeres ellátásáról, gondozásáról, ápolásáról, a napi rutinszerű és kizárólag a létfenntartáshoz elegendő ellátáson felül. A terhelt a sértett állapota ellenére nem változtatott semmit sem az életvitelén, sem a napi rutinján. Ennek megfelelően reggelente, mielőtt munkába ment, befűtött a ház szobahelyiségébe. Ha szükség volt rá, segített a sértettnek vécézni oly módon, hogy a sértett a székletét egy oda készített nejlonra engedte, amelyet a terhelt a ház udvarára vitt ki, majd ételmezt készített ki a sértett mellé egy elérhető közelségben lévő kisasztalra, és ezt követően reggel 8-9 óra körüli időpontban munkába indult, ahonnan hétköznaponként, a munkaidejének lejártát követő bevásárlást követően – évszaktól is függően – 16-18 óra közötti időpontban tért csak haza. Hazaérve a megvásárolt élelmiszerekből egyszerűbb ételeket főzött önmaguk számára, miközben a szintén napi szinten vásárolt szeszes italt fogyasztotta.

[73] 2022. február 6. napjának reggelén a terhelt ezen kialakult rutinnak megfelelően látta el a sértettet, de vasárnap lévén munkába nem kellett mennie. A sértett a reggeli órákban fáradtságra panaszkodott, de mivel egyéb problémát nem jelzett, a terhelt ennek nem tulajdonított jelentőséget, azt annak tulajdonította, hogy a sértett szokása szerint előző este valószínűleg sokáig nézte a tévét. A terhelt ezért kiment az épületből, hogy az udvaron fát vágjon és az így nyert tűzifával befűtsön a téli időszakban reggelre már lehűlt szobába. Ezt követően rövid idővel, mikor visszatért a házba, a sértett oldalára fordulva, felakadt szemmel, zihálva vette a levegőt az ágyban. Az ettől megijedt terhelt a szomszédjához szaladt át segítségért és tőle azt kérte, hogy hívja fel a sértett hozzátartozóját, testvérét, hogy tőlük kérhessen segítséget. A mentőszolgálatot a sértett testvére hívta. A mentősök a sértettet a szennyezett, koszos lakókörnyezetben olyan elhanyagolt állapotban találták, hogy a bőrén kialakult koszos lerakódás következtében már a vitális paramétereit sem tudták mérni. A sértettel az állapota miatt kommunikálni nem volt lehetséges, azonban megállapították, hogy a legyengült állapotban lévő sértett koronavírussal fertőzött. Az extrém elhanyagolt küllemű,

korábban hosszú időn keresztül folyamatosan és tartósan ágyban fekvő sértett hipotermiás, azaz a testhő normális érték alatti állapotában került beszállításra az egészségügyi intézménybe, testhőmérséklete 29,8 Celsius fok volt. A kórházi orvosi vizsgálatok során is megállapították, hogy testnyílásaiból pondrók, kukacok és bogarak jöttek elő, testfelülete széklettel szennyezett, bőrén számos helyen vérző felmaródások voltak megfigyelhetők. A sértett a szakszerű orvosi ellátás, gyógykezelés, illetve kezelési eljárások ellenére 2022. február 7. napján 8 óra 25 perckor elhalálozott. Halála a terhelt általi elhanyagolással is összefüggő kihülés és tüdőgyulladás következménye.

[74] A tényállás tartalmazza, hogy a terhelt részéről tanúsított – az ápolás és a gondozás elmaradásában megmutatkozó – elhanyagolás, valamint a sértett egészségi állapotának megfelelő környezet hiánya, így többek között a lakóhelyiségben az időjárástól függő megfelelő hőmérséklet fenntartásának hiánya összefüggésben állt és befolyásolta a sértett kórházba kerülésekor állapotának kialakulását, a kihülés folyamatának megindulását, figyelemmel arra, hogy a boncolás során a gyomor nyálkahártyáján olyan vérzések voltak találhatóak, amely a holttestekben kihülés állapotára utalnak. A sértett kórházba kerülését megelőzően, a lakóházban nem volt olyan hőmérséklet, amely biztosította volna a sértett megfelelő testhőmérsékletét.

[75] A korábban kifejtettek szerint a felülvizsgálati eljárásban nem támadható tényállás részét képezik azok a terhelt tudattartalmát illető ténymegállapítások, amelyek – a tudattartalomra vonatkozó ténymegállapítások nélkül egyébként a tényállás többi részében található külső tények alapján önmagukban is – a jogkövetkeztetések alapjául szolgálnak. Az elsőfokú bíróság ítéletének [47] bekezdésében tényként állapította meg, hogy a terhelt mind laikusként, mind a sértett egészségügyi ellátása során jelenlévő és azt észlelő személyként tudomással bírt a sértett fokozottan romló fizikális és egészségügyi állapotáról, tisztában volt a sértett állapotának megfelelő szükséges ellátás és gondozás mibenlétével, illetve annak szükségességével, amelynek ellenére személyiségéből adódóan nem gondoskodott a sértett számára a megfelelő segítségnyújtás iránt, a lakókörnyezetnek a megfelelő fűtéséről, nem biztosította élettársa számára a megfelelő higiéniai feltételeket, nem intézkedett a sértett romló egészségügyi állapota ellenére orvosi ellátása iránt. Az elsőfokú bíróság következtetése szerint a terhelt közömbösségéből, igénytelenségéből származó tudatos mulasztásai okozati összefüggésben álltak a sértett bekövetkezett halálával.

[76] A jogerős ügydöntő határozatban megállapított történeti tényállásban rögzített külső tényekre vonatkozó megállapítások összhangban vannak az ugyancsak tényállásban megállapított, a terhelt tudattartalmára vonatkozó megállapításokkal, így azok alapján a felülvizsgálat érdemben elvégezhető volt, a megállapított tények alapján pedig a terhelt tudattartalmára, így az eredményre, valamint az ahhoz való viszonyulásra vont jogkövetkeztetés is helytálló.

[77] A Legfelsőbb Bíróság a BH 2009.291. számon megjelentetett határozatában megállapította, hogy az emberölés büntettét mulasztással követi el, aki a vele együtt élő, a halálához vezető okfolyamatot elindító súlyos fokú betegségekben szenvedő édesanyja ápolását oly mértékben elmulasztotta, hogy a szervezetének kiszáradása és a táplálékhiány mellett kialakult általános vérmérgezés következik be, amely a sértett halálát eredményezi. A sértett elhanyagolásából adódó, a betegséggel együtt járó fájdalomnál nagyobb kínszenvedés okozása a különös kegyetlenséggel történő elkövetés megállapítását is megalapozza.

[78] A BH 2009.291. számon megjelentetett határozat alapjául szolgáló cselekmény is hasonlóságot mutat a jelen ügy történeti tényállásával. A Legfelsőbb Bíróság ezen határozatban kifejtette, hogy a mulasztással elkövetett emberölés megállapításához a következetes ítélkezési gyakorlat szerint már önmagában elégséges, ha az elkövető magatartásától függetlenül indul meg az a halálhoz vezető okfolyamat, amelyet – azt

felismervén – az elkövető az elhárítására vonatkozó speciális kötelezettség ellenére nem akaszt meg, jóllehet abban a helyzetben a halálos eredmény még reálisan elhárítható. A lehetséges halálos eredmény előre látása folytán a gondozás(i kötelezettség) elmulasztásának megállapítása dogmatikailag kizárt. Ha a halálos eredményhez vezető mulasztás jogalapját képező kötelezettség valamely nem büntetőjogi normán, vagy speciális erkölcsi parancson alapul, akkor a szándékos emberölés megállapításának van helye.

[79] A Kúria a 3/2013. Büntető jogegységi határozat korábban hivatkozott részére figyelemmel rámutat arra is, hogy a jelen ügyben irányadó tényállás alapján ugyan részben az állapítható meg, hogy a sértett halálához vezető ok-okozati folyamat az elkövető magatartásától függetlenül indult meg (a sértett korábbi megbetegedései miatti állapotromlás, valamint a koronavírus megbetegedés folytán), ugyanakkor a sértett halálához vezető egyik ok, a hipotermia kialakulása és a sértett kihűlése a tényállás alapján egyértelműen a terhelt mulasztására vezethető vissza. Ebben a körben a terhelt mulasztása indította el azt az okfolyamatot, amely a sértett halálához vezetett a terhelttől függetlenül indult okfolyamat mellett. A terhelt közös lakóhelyük fűtéséről a téli időszakban nem megfelelően gondoskodott, a fűtéssel kapcsolatos szokásain az időjárás és az évszak adottságaihoz igazodva nem változtatott, annak ellenére, hogy tudomással bírt a magatehetetlen, ágyban, átnedvesedett környezetben fekvő sértett egyébként is rossz egészségi állapotáról. Az irányadó tényállás alapján ezért az állapítható meg, hogy részben a terhelt mulasztása indította el a sértett halálához vezető okfolyamatot, ez az ok a sértett magatartásától függetlenül fennálló, ám általa felismert, de meg nem szakított okfolyamattal együtt vezetett a sértett halálához. A sértett halála ezért a terhelt mulasztásaival összefüggésben következett be. A terhelt mulasztásai meghatározó részei annak az okfolyamatnak, amely a sértett halálához vezetett. A terheltnek a sértettel fennálló kapcsolatára tekintettel erkölcsi alapon nyugvó kötelessége volt, hogy az általa is tudottan fennálló, a terhelt betegsége és egészségi állapota miatt egyre súlyosodó betegségének a sértett halálával végződő következményét elhárítsa, és erre a tényállásban rögzített figyelemfelhívásoknak megfelelő magatartás tanúsításával reális lehetősége is lett volna. A terhelt intellektusára, személyiségére történő hivatkozás e körben nem bír relevanciával, mivel ezen lehetőségekre a figyelmét kifejezetten felhívták. Emellett a terhelt a beteg, leromlott egészségi állapotban lévő sértett számára a megfelelő hőmérséklet biztosítását is elmulasztotta. A terhelt viszonyulása a sértett halálához a közömbösség szintjét nem lépte túl, a sértett halálát nem kívánta; azonban a sértett halálának reális lehetősége folyamatosan romló egészségi állapota és folyamatosan romló ellátási körülményei mellett fennálltak, az iránt a terhelt közömbös maradt, annak elmaradásában alappal egyáltalán nem bizakodhatott, mivel tisztában volt azzal, hogy ezen eredmény elhárításához a sértettnek milyen orvosi és ápolási ellátást kellene igénybe venni, és milyen – a megfelelő gyógyszerelésben, orvosi vizsgálatokban, higiénés körülményekben, személyes gondozásban és megfelelő hőmérsékletben megnyilvánuló – ellátás biztosítására lenne szükség.

[80] A 3/2013. Büntető jogegységi határozat II/4. pontja értelmében a különös kegyetlenség fogalma alá az átlagost lényegesen meghaladó szenvedéssel járó (amilyen például a tűzhalál, az élve eltemetés stb.), rendkívüli embertelenséggel, brutalitással, gátlástalanul, az emberi méltóság mély megalázásával vagy az elkövető emberi mivoltából kivetkőzve véghezvitt ölési cselekmények vonhatók.

[81] A BH 2005.131. számon megjelentetett eseti döntés szerint különös kegyetlenséggel elkövetett emberölés büntetnének minősül azoknak az elkövetőknek a cselekménye, aki gondozási, ápolási kötelezettségüket elmulasztják és az ezzel okozati összefüggésben kialakult betegségek következtében magatehetetlenné vált sértett halála az átlagosat meghaladó szenvedések között következik be. Az eseti döntésben rögzített határozat

tényállása az elkövetés körülményeit tekintve jelen ügyben megállapított tényálláshoz meghatározó mértékben hasonló. Az emberölés az eredmény létrehozására objektíve alkalmas mulasztással, azaz a kötelesség nemteljesítésével is megvalósulhat, feltéve, hogy a halálhoz vezető okfolyamat elindítója nem az elkövető aktív magatartása; és ha az elkövetőnek egyfelől jogi, vagy erkölcsi alapon nyugvó speciális kötelessége, másfelől reális lehetősége is van a halálhoz vezető oki folyamat megakadályozására, ám ezt a kötelességet nem teljesíti. Amennyiben az elkövető felismeri a mulasztásból származó, halálhoz vezető okfolyamatot és az előre látott eredményhez közömbösen viszonyul, a bűnösség formája szándékos. Jelen ügyben is megállapítható, hogy a külső jelekből a terheltnek látnia kellett a sértett állapotnak lehetséges következményét, amelybe belenyugodott. A terhelt a sértett életben maradását illetően legfeljebb a véletlenben bízhatott, hiszen életben tartása érdekében az általa ismert és mások által is szükségesnek tartott ellátást nem biztosította.

[82] A Kúria által korábban már hivatkozott BH 1982.316., BH 2005.131. és BH 2009.291. számon közzétett határozatban foglaltakra figyelemmel, a különös kegyetlenséggel történő elkövetés megállapítása megalapozott, e körben a Debreceni Ítéltábla Bf.III.498/2024/7. számú határozatának [21]-[24] bekezdésében kifejtett érvelés helytálló.

[83] A 3/2013. Büntető jogegységi határozat II/10. pontja szerint a Btk. 160. § (2) bekezdés j) pontja szempontjából védekezésre képtelennek kell tekinteni azt is, aki helyzeténél vagy állapotánál fogva ideiglenesen vagy véglegesen nem képes ellenállás kifejtésére [Btk. 459. § (1) bekezdés 29. pont]. A minősítő körülmény akkor is megállapítható, ha a sértett védekezésre képtelensége az elkövetőtől függetlenül állt elő. A 2019. év végére mozgásképtelenné vált, ettől kezdődően ágyban fekvő beteg sértett védekezésre képtelen állapota az irányadó tényállásban foglalt betegsége és egészségi állapota alapján egyértelműen megállapítható.

[84] Mindezek alapján a terhelt bűnösségének megállapítása, valamint az általa elkövetett bűncselekmény minősítése is törvényes.

[85] 6. A Btk. 160. § (1) bekezdése szerint, aki mást megöl, büntett miatt 5 évtől 15 évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

[86] A Btk. 160. § (2) bekezdés értelmében, a büntetés 10 évtől 20 évig terjedő vagy életfogytig tartó szabadságvesztés, ha az emberölést a d) pont alapján különös kegyetlenséggel, a j) pontra figyelemmel védekezésre képtelen személy sérelmére követik el.

[87] A törvényes minősítés mellett – az enyhítő szakasz alkalmazásával kiszabott – szabadságvesztés büntetés is törvényes.

[88] A Kúria nem észlelt olyan eljárási szabálysértést, amelynek vizsgálatára a Be. 659. § (6) bekezdése alapján hivatalból köteles.

[89] **IV. A határozat elvi tartalma**

1. Ha a tényállásban foglalt primer (a külvilágban megnyilvánuló), illetve sekunder (tudati) tények között nincs ellentmondás, akkor a tényállás nem hordoz magában olyan ellentmondást, ami a büntetőjogi felelősség vagy a cselekmény törvényes minősítésének megállapítását lehetetlenné tenné és ekként anyagi jogi sérelmet eredményezne.

2. A történeti tényálláson belüli egyes ellentmondások nem teszik feltétlenül lehetetlenné a felülvizsgálati indítvány érdemi elbírálását és nem eredményeznek anyagi jogi sérelmet abban az esetben, ha az indítványban állított anyagi jogi törvénysértés az ítéleti tényálláson belüli ellentmondások mellett is elbírálható, megítélhető. Ilyen esetben ugyanis az ellentmondások a felülvizsgálati indítvánnyal érintett jogkérdést nem érintik, azok csupán a tényállás felülvizsgálati eljárásban nem vizsgálható részbeni megalapozatlanságát jelentik, a jogkövetkeztetések helyessége pedig – a felülvizsgálati eljárásban – az irányadó tényállás

alapján bírálendő el akkor is, ha az megalapozatlan. A jogerős ítélet hatályon kívül helyezésre csak abban az esetben kerülhet sor, ha az irányadó tényállásban olyan ellentmondás található, amely az érdemi elbírálást lehetetlenné teszi.

3. A terhelt a sértett ellátását, gondozását nem a sértett igényeinek, hanem saját elképzeléseinek és életvitelének megfelelően biztosította, az ellátási teendők rendjét nem a sértett állapotához és a külső körülményekhez igazította, hanem azt az általa elégségesnek gondolt formában nyújtotta. A terhelt a sértett egészségi ellátása és gondozása vonatkozásában fennálló, általa ismert lehetőségeket elutasította annak ellenére, hogy tisztában volt azzal, hogy a sértettnek mindezekre szüksége lenne. A szükséges és lehetséges ellátási, ápolási és gondozási körülmények elutasítása nem az esetleges eredmény elmaradásába vetett bizakodás alapossága, hanem éppen annak alaptalansága: az eredménynek kizárólag a véletlenben történő elmaradásához kötődő bizakodás, vagyis lényegében az eredmény bekövetkezte iránti teljes közöny.

[90] V. A Kúria a felülvizsgálati indítványnak a nem kizárt részében a fentiekben kifejtettek alapján nem adott helyt és a Debreceni Törvényszék 9.B.222/2023/13. számú és a Debreceni Ítéltábla mint másodfokú bíróság Bf.III.498/2022/7. számú ítéletét – a Be. 660. § (1) bekezdése szerint tanácsulésen, a Be. 655. § (1) bekezdése szerinti összetételben eljárva – a Be. 662. § (1) bekezdése értelmében hatályában fenntartotta.

[91] A Kúria végzése ellen a Be. 6. § (4) bekezdése értelmében fellebbezésnek nincs helye.

[92] A Be. 656. § (6) bekezdése szerint minden jogosult csak egyszer nyújthat be felülvizsgálati indítványt, kivéve, ha az újabb felülvizsgálati indítvány benyújtása a Be. 649. § (3)-(5) bekezdésén alapul.

[93] A Be. 652. § (2) bekezdése alapján felülvizsgálati indítvány ugyanazon tartalommal – még más jogosult által is – csak egyszer nyújtható be.

[94] A Be. 656. § (4) bekezdésére figyelemmel, az ugyanazon jogosult által ismételt előterjesztett, illetve az azonos tartalommal ismételt előterjesztett indítványt a Kúria érdemi indokolás nélkül elutasíthatja.

Budapest, 2025. november 11.

Dr. Gimesi Ágnes s.k. a tanács elnöke, Dr. Schmidt Péter s.k. előadó bíró, Dr. Domonyai Alexa s.k. bíró, Dr. Kardos Andrea s.k. bíró, Dr. Gunyecz Zoltán s.k. bíró